



1980'Lİ YILLARDA
**AZERBAIJAN
EDEBİYATINDA
ROMAN**

AYVAZ MORKOÇ



dünbugün
yarın



Bu PDF dokümanı, kitabın bir kısmını içermektedir.
DBY okurları için özel olarak oluşturulmuştur.

“dün” den öğrendikleriyle
“bugün”ü yaşamak
“yarın”ları aydınlatır.



“dün” den öğrendikleriyle
“bugün”ü yaşamak
“yarın”ları aydınlatır.

© 2024, DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI™

Tüm hakları saklıdır. Kaynak gösterilerek tanıtım amacıyla ve araştırma için yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir şekilde kopya edilemez, elektronik ve mekanik yolla çoğaltılıp, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

DBY: 390

Edebiyat: 201

ISBN 978-625-6063-34-1

Sertifika No: 52315

Birinci Basım: İstanbul, 2024

Yazar: Ayvaz Morkoç

Yayın Yönetmeni: İrfan Güngörür

Dizi Editörü: Furkan Öztürk

Kitap Editörü: Afina Barmanbay

Mizanpaj/Kapak Uygulama:

DBY Ajans

Baskı/Cilt:

Sayfa Basım San. Tic. Ltd. Şti.

(Sertifika No: 77079)

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI / Library Cataloging-in-Publication Data (CIP)

Morkoç, Ayvaz

1980'li Yıllarda Azerbaycan Edebiyatında Roman

Yazar: Ayvaz Morkoç (Doç. Dr.) Editör: Afina Barmanbay (Doç. Dr.)

İstanbul : DBY Yayınları, 2024.

174 s. ; 15,0 x 21,0 cm __ (DBY Yayınları ; No. 390) __ Dizin var.

ISBN 978-625-6063-34-1

1- Edebiyat 2- Azerbaycan Edebiyatı 3- Azerbaycan Romanı



DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI

Ankara Caddesi, Ünal Han No: 21/4

Cağaloğlu, Eminönü - Fatih / İstanbul

Tel. - Faks: +90 212 526 98 06

www.dby.com.tr • dby@dby.com.tr

İçindekiler

Editörden	9
Söz Başı	13
1. Giriş	15
2. Azerbaycan'da Modern Romanın Ortaya Çıkışı	23
3. 1980'li Yıllarda Azerbaycan Edebiyatında Romanın Ana Çizgileri ...	35
4. 1980'li Yıllarda Öne Çıkan Roman Yazarları	39
Ezize Ceferzade	41
İsa Hüseyinov (Muğanna)	44
Sabir Ehmedli	46
Yusif Samedoğlu	48
Ferman Kerimzade	50
Ekrem Eyllisli	53
Sabir Azeri	56
Anar Rızayev	58
Elçin Efendiyev	62
Mevlud Süleymanlı	65
5. 1980'li Yıllarda Roman Üslubu	69
6. Ele Alınan Konular	85
A. Toplumsal Konular	85
1. Rüşvet Ahlaksızlık Alkolizm	86
2. Aile ve Toplumsal İlişkiler	91

B. Siyasi Konular	107
1. Siyasi ve Tarihi Konular	107
2. Sovyet Sisteminin Eleştirisi	115
3. İkinci Dünya Savaşı	124
C. Vatan	126
D. Halk Edebiyatı ve Folklor	127
E. İnanç	130
F. Doğa	142
7. 1980'li Yıllar Romanında Şahıslar	145
8. 1980'li Yıllar Romanında Mekânlar	149
Sonuç	157
Kaynakça	165
Yazarlar ve Eserler Dizini	169

Editörden

Sosyalist realizm anlayışı doğrultusunda eserlerin üretildiği SSCB’de, “Repressiya” denilen “kırmızı terör” döneminin ardından 1956 yılında genel af yasası uygulanır. Ülkede başlayan kısmi demokratikleşme süreci 1960’lı yıllar edebiyatını derinden etkiler. Sovyet döneminde zaman zaman durgunluklar yaşayan Azerbaycan edebiyatı 1960’lı yıllardan itibaren canlanmaya, çiçeklenmeye başlar. 1960’larda Azerbaycan edebiyatında konu ve içerik bakımından birçok ilke imza atılır. 1960’ların alt yapısı üzerine inşa edilen 1980’li yıllar edebiyatı ise bu özellikleri daha da ileriye taşır. Bağımsızlık arifesinde olan Azerbaycan’da edebiyat bir yenilenme süreci yaşar ve birbirinden etkileyici romanlar ortaya çıkar. Mevlüd Süleymanlı, “Göç” romanı ile tamamen yeni bir dünyanın kapılarını açar. Kuşaktan kuşağa devam eden “Göç”ün büyüğü tüm esrarengizliği ile ebediyen edebî dünyanın tahtına oturur. Yusif Samedoğlu’nun “Getl Günü” romanı adeta bir beyin fırtınası estirir. Anar’ın “Beş Mertebeli Evin Altıncı Mertebesi”, modern kadın ve aşk konusunda yazılan devrim niteliğinde bir roman olarak popülerlik kazanır.

Azerbaycan edebiyatının en belirgin özelliklerinden biri, tarihi romanlarla zengin olmasıdır. Sovyet döneminde yazarların tarihi konulara yönelmelerinin bir nedeni de güncel konular hakkında yazmanın zorluğuydu; çünkü sosyalist realizm ilkelerinin takip edilmesi ve yüceltilmesi gerekiyordu. Bu eğilimden kaçınmanın bir yolu da tarihi konulara dönmektir. 1980’li yıllardan

İtibaren ortaya çıkan tarihî romanlarda artık olaylara daha güncel ve objektif bakış açısı, yaratıcı, psikolojik ve çağrışımsal yaklaşım görülmektedir. Cengiz Hüseyinov'un "Feteli Fethi" romanı, zamanında dönemine damgasını vuran, sanatsal yapı itibarıyla yeni ve orijinal bir çalışmadır. Eserini belgesel-fantastik roman adlandıran Cengiz Hüseyinov, Mirza Feteli Ahundzade timsalinde Azerbaycan'ın Rusya ve İran arasındaki bölünme tarihine ayna tutmuştur. Kullanılan gerilim ve gerginlik dolu sahneler, sembolik ve fantastik kurgular, iç konuşma ve sesli düşünme yöntemleri ile "Feteli Fethi", 1980'lerde Azerbaycan edebî muhitini fethetmiştir. Buna rağmen romanda kullanılan üslup ve anlatım tarzının oluşturduğu zorluklar, haklı tartışmalara yol açmıştır.

Ezize Ceferzade'nin "Bakü-1501", Elisa Nicat'ın "Kızılbaşlar", Ferman Kerimzade'nin "Hudaferin Köprüsü" ve "Çaldıran Dövuşü" gibi romanlarında Şah İsmail Hatayi, merkezîleşmiş Azerbaycan devleti için mücadele eden bir devlet adamı olarak ele alınmıştır. Fakat bu romanlarda şairlik yeteneği ve sanat dünyasının yeterince anlatılmaması Şah İsmail karakterinin bir bütün olarak boy göstermesini engellemiştir. Ezize Ceferzade'nin "Bakü-1501" eserinde yeri geldikçe Şah İsmail'in şiirlerine müracaat edilmiştir. Padişah, komutan, şeyh ve şair gibi özellikleri ele alınırken Şah İsmail karakteri tüm yönleriyle yansıtılmaya çalışılmıştır. Ceferzade, diğer eserlerinde olduğu gibi "Bakü-1501" romanında da belli kaynakların yanı sıra halk yaratıcılığından, folklor örneklerinden faydalanmıştır ki, bu da eserin daha etkili hâl almasını sağlamıştır. Yazıldığı tarihten beri haksız eleştirilere maruz kalan "Bakü-1501" eserinin yazarı Ceferzade aslında Şah İsmail'i roman kahramanı olarak daha objektif ve çok yönlü şekilde ele alan isimlerden biridir. Elisa Nicat'ın "Kızılbaşlar" romanında Şah İsmail, vatansever bir devlet adamı olarak işlenirken ahlaki ve manevi yönlerinin abartılması eserin edebî gücünü olumsuz yönde etkilemiştir. Ferman Kerimzade'nin "Hudaferin Köprüsü" ve "Çaldıran Dövuşü" romanları tipik 1980'li yıllar romanı olarak nitelendirilebilir.

Doç. Dr. Ayvaz Morkoç'un "1980'li Yıllarda Azerbaycan Edebiyatında Roman" isimli bu kitabında; Azerbaycan edebiyatında modern romanın

ortaya çıkışı, 1980'li yıllarda Azerbaycan edebiyatında romanın ana çizgileri, öne çıkan roman yazarları, 1980'li yıllarda roman üslubu, ele alınan konular, şahıs ve mekân gibi problemler ayrıntılı şekilde işlenmiştir. Ezize Ceferzade, İsa Hüseyinov, Sabir Ehmedli, Yusif Semedoğlu, Ferman Kerimzade, Ekrem Eyllisi, Sabir Azeri, Anar Rızayev, Elçin Efendiyev ve Mevlüd Süleymanlı gibi 1980'li yılların önde gelen isimlerinin romanları üzerinden dönemin edebî manzarası gözler önüne serilmiştir. 1980'li yıllarda Azerbaycan romanının estetik yapısı, zaman ve mekân problemi, konu, fikir, biçim ve içerik arayışı, ele alınan örneklerle ortaya çıkmaktadır. Alanındaki boşluğu dolduracak nitelikte olan "1980'li Yıllarda Azerbaycan Edebiyatında Roman" kitabının, konuyla ilgili ileride yapılacak araştırmalar için önemli kaynak rolünü oynayacağına inanıyoruz.

Doç. Dr. Afina Barmanbay
Kars 2024

Söz Başı

1980’li yıllar Azerbaycan romanının gelişme ve modernleşme sürecinde başarılı bir dönem olarak kabul edilir. On yıllık zaman kesitinde gerek nicelik, gerekse nitelik bakımından ortaya çıkan yetkin roman örnekleri dikkat çeker. Ancak yayımlanan eserlerin tamamının yüksek edebî değere sahip romanlar olduğunu savunmak doğru değildir.

Azerbaycan’da romancılığın modernleşme yönünde ivme kazandığı 1980’li yılların “Yeni Nesir” olarak adlandırılan dönemin son parçası olduğu unutulmamalıdır. Yusif Semedoğlu, Ferman Kerimzade, Anar Rızayev, Elçin Efendiyev, Mevlüd Süleymanlı gibi aydınlar esasen 1960 nesrine bağlı romancılardır. 1960 nesri temsilcilerinin Azerbaycan edebiyatının gelişme ve çağdaşlaşma yolunda uzun süre etkin oldukları görülür. Edebiyatta nesrin Sovyet baskısından sıyrılıp millî kimlik kazanması adı anılan yazarların eserleri aracılığıyla gerçekleşir.

1980’li yıllarda ardı ardına basılan romanlarda Azerbaycan’a yönelik vatan ve millet sevgisi, millî bilinç gibi konular yoğun şekilde işlenmeye başlar. Gerek tarihî konulara, gerekse halk edebiyatına yönelme eğilimi kuvvetlenir. Ancak hemen belirtmek gerekir ki sözü edilen yıllarda toplumcu gerçekçilik ilkelerine uygun eser verenlerin sayısı da az değildir. Bu durumun Sovyetler Birliği’nin resmi olarak yıkılışına kadar devam ettiği söylenebilir.

Azerbaycan edebiyatında 1980’li yıllarda kaleme alınan romanlar içerik yönünden dikkatle incelendiğinde toplumsal gerçekçi çizgisinden epeyce uzaklaştığı görülür. Yazarlar başta aile ile insan ilişkileri olmak üzere toplumun ahlaki ve manevi değerlerini yeniden öne çıkarmak için çaba göstermeye başlarlar. On yıllık zaman kesitinde romanlar aracılığıyla Sovyet sistemini eleştirmeye girişen yazarlar bu tutumlarıyla egemen Sovyet ideolojinin sözcüsü olmaktan uzaklaşırlar. Millî konuları daha fazla öne çıkarmanın ötesinde manevi değerleri eserlerin ana eksenine yerleştirerek işlerler. Romancılar millet, vatan, toprak sevgisi gibi kavramları kutsal değerler seviyesine çıkararak ele alırlar. Bu tavırlarıyla vatan kavramını yapay “Sovyet vatani” anlayışından uzaklaştırıp Azerbaycan vatani seviyesine yükseltirler. 1980’li yıllarda kaleme alınan romanlar özgür ve bağımsız Azerbaycan cumhuriyeti idealini gerçekleştirme yolunda öncü görevler üstlenmiştir.

Bu çalışmada 1980’li yıllarda romanları yayımlanan Azerbaycanlı yazarların eserleri tespit edilmiş, belirlenen örnekler hakkında yorum ve değerlendirmeler yapılmıştır. Çalışmamızda Giriş kısmının ardından Azerbaycan edebiyatında modern romanın ortaya çıkışı yazarlar ve eserler üzerinden değerlendirilerek verilmiştir. 1980’li yıllarda Azerbaycan edebiyatında romanın ana çizgileri genel bakışla anlatılmıştır. Ardından 1980’li yıllarda öne çıkan roman yazarları tanıtılmıştır. Her bir yazarın hayatı, sanatçı kişiliği, fikir ve faaliyetleri hakkında açıklamalar yapılırken romancıların doğum tarihleri göz önünde bulundurulmuştur. 1980’li yıllarda edebiyatta egemen olan roman üslubu hakkında örneklerle dayalı açıklamalar yapılmıştır. Sözü edilen on yıllık zaman kesitinde romancılar tarafından en çok ele alınan konular tespit edilmiş, ele alınış biçimi eserden yapılan alıntılar eşliğinde yansıtılmıştır. Bu yıllarda eserlerde yer alan şahıs kadrosu kimi zaman psikolojik özellikleriyle tespit edilmiştir. Mekânlar ile bu mekânların romana neler kattığı anlaşılmaya çalışılmıştır. Araştırma ve incelemeden elde edilenler derli toplu biçimde sonuç bölümünde değerlendirilmiştir.

Eser aracılığıyla okuyucular 1980’li yıllarda Azerbaycan romancılığı hakkında bilgi sahibi olacak, on yıllık zaman kesitinde ortaya çıkan Azerbaycan romanını yakından tanıma fırsatı bulacaktır.

Kaynakça

- Adıgüzel, Sedat (2001). *Elçin’in Romanları Üzerine bir Çalışma: Oluşumsal-Yapısalcı İnceleme*, Atatürk Üni. Sosyal Bilimler Ens. Erzurum (Basılmamış Doktora Tezi).
- Adıgüzel, Sedat (2003). “Anar’ın “İstrabın Vicdanı, O Gecenin Seheri ve Ağ Li-man Hikâyelerinde 1937 Olayları”, *Atatürk Üni. Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Haziran 2003.
- Adıgüzel, Sedat (2007). *Azerbaycan Edebiyatında 1960 Nesri*, Erzurum: Fenomen Yayıncılık.
- Adıgüzel Sedat (2011). *Elçin Edebiyat Sosyolojisi Açısından Romanları*, Ankara: Bengü Yayınları.
- Adıgüzel, Sedat (2018). “20. Yüzyıl Azerbaycan Edebiyatı”, *Türk Dünyası Çağdaş Edebiyatları El Kitabı*, İstanbul: Kesit Yayınları.
- Akpınar, Yavuz (1988). *Komediler (Temsilat)*, İzmir, Ege Üniversitesi Yayınları.
- Akpınar, Yavuz (1994). *Azeri Edebiyatı Araştırmaları*, İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Aktaş, Şerif (1991). *Roman Sanatı ve Roman İncelemesine Giriş*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Albayrak, Hâlis (1997). “Azerbaycan’da Din”, *Türk Dünyasının Dinî Meseleleri*, hzr. Dr. Ömer Turan, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, s. 133, 134.
- Aygen, Tutku (2014). *Mevlîd Süleymanlı’nın Ceviz Kurdu Romanı Üzerine Bir İnceleme*, MCBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Manisa.
- Azerbaycan Edebiyatı Tarihi* (2011), 4. cilt, Bakı: Elm.
- Azeri, Sabir (1988). *Dalanda, Güneşe Sarı Gedende*, Bakı: Yazıçı.
- Azeri, Sabir (1983). “Dalanda”, *Azerbaycan Bedii Jurnal*, 1983, No: 10, s. 34.

- Barmanbay, Afina (2020). *Azerbaycan Romantik Edebiyatında Vatan*, Ankara: Bengü Yayınları.
- Bayram, Parvana (2013). *Azize Caferzade – Hayatı Edebi Şahsiyeti Hikâyelerinin İncelenmesi*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Buran, Ahmet (2020). “Sovyetler Birliği Döneminde Azerbaycan’da Mahkemeler”, *VII. Uluslar arası Türk Dünyası Araştırmaları Sempozyumu*, 20-23 Ekim 2020 Niğde, s. 1, s. 253-263.
- Efendiyev, Elçin (1993), *Mahmut İle Meryem*, İstanbul: E Yayınları.
- Efendiyev, Elçin (1999). *Ak Deve*, Akt. Ali Duymaz, İstanbul: Ötüken Neşriyyat.
- Efendiyev, Elçin (2013). *Ölüm Hükmü*, Aktaran: Azad Ağaoglu, İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Efendiyev, Elçin (2019), *Mahmut İle Meryem*, İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Efendiyev, İlyas (2017), *Geriyeye Bahma Goca*, Bakü: Kitap Klubu Neşriyyatı.
- Ehmedli, Sabir (1981). *Toğana*, Bakı: Yazıçı Neşriyyat.
- Ehmedli, Sabir (1984). *Yasamal Gölünde Gayıklar Üzürdü*, Bakı: Yazıçı.
- Ehmedli, Sabir (1985). “Gedenlerin Gayıtmağı” (Gidenlerin Dönmesi), *Azerbaycan Edebî-Bedii Jurnal*, 1985, No: 5, s. 65.
- Erol, Ali (2007). *Mikail Müşfik Azadlıg Dastanı*, İzmir: Azerbaycan Kültür Derneği Yayınları.
- Eylisli, Ekrem (1985). “Bent”, *Ulduz*, 1985, No: 11.
- Garayev, Yaşar (1988). *Meyar Şehsiyyetidir*, Bakı: Yazıçı.
- Garayev, Yaşar (1999). *Belli Başlı Dönemleri ve Zirve Şahsiyetleriyle Azerbaycan Edebiyatı*, hzl: Yavuz Akpınar, İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Gasımov, Himalay (1994). *Müasir Azerbaycan Romanı*, Bakı: APİ Neşriyyat.
- Gasımmzade, Gasım (1991). “Muhaciret ve Müasir Azerbaycan Edebiyatının Bazı Meseleleri”, *Azerbaycan Türk Kültürü Dergisi*, No: 281, Eylül/Ekim 1991.
- Göçmen, Mine (2011). *Mevlüt Süleymanlı'nın Göç Romanı Üzerine Bir İnceleme*, MCBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Manisa.
- Guliyev, Hasan (1986). “Nesrimizde Müspet Kahraman”, *Edebiyyat ve İncesenet Gazetesi*, 31 Ekim 1986.
- Guliyev, Kamil (1986). “Sosyalist Realizm Meseleleri”, *Edebiyyat ve İncesenet Gazetesi*, 14 Şubat 1986.
- Hebibbeyli, İsa (2016). *Müstekillik Dövrü Azerbaycan Edebiyyatı*, 2 cildde, 1. cild, Bakı: Elm ve Tehsil.
- Helilov, Penah (1979). “Kendin Gaygılarına Hessaslıgla” *Edebiyyat ve İncesenet Gezeti*, 17 Şubat 1979, s. 5-6.
- Helilov, Penah (1981). “Heyatımız ve Nesrimiz”, *Edebiyyat ve İncesenet Gazetesi* 19 Haziran 1981, s. 6.
- Hüseynov (Muğanna), İsa (2005), *İdeal*, Bakü: Lider Neşriyyat.
- Hüseynov, Çingiz (1988). *Feteli Fethi*, Bakı: Yazıçı.

- İmanov, Muhtar (1981). *Müasir Azerbaycan Nesrinde Psikologizm*, Bakı: Elm.
- Kantarcioglu, Sevim (2007). *Türk ve Dünya Romanlarında Modernizm*, İstanbul: Paradigma Yayınları.
- Kastrati, Jale (2020). “1960’lı Yıllardan Sonra Azerbaycan Nesrinde Konu ve Tema Yönünden Değişimler, İsi Melikzade’nin Ağrı Hikayesinin Türkçeye Aktarımı”, *Asobid (Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi)*, S. 7. S. 69-85).
- Kerimzade, Ferman (1986). “Çaldıran Savaşı”, *Azerbaycan Edebî-Bedii Jurnal*, 1986 No: 7, s. 25.
- Kerimzade, Ferman (1993). *Hüdaferin Hicran Köprüsü*, İstanbul: Kitsan Yayınları.
- Kerimzade, Ferman (2016). *Çaldıran Döyüşü*, Bakü: Kitap Klubu.
- Kolcu, Ali İhsan (2004). *Çağdaş Türk Dünyası Edebiyatı*, Ankara: Salkım Söğüt Yayınları.
- Melikzade, İsi (1987). “Kırmızı Yağış”, *Azerbaycan Edebî-Bedii Jurnal*, 1987, No: 1, s. 59.
- Morkoç, Ayvaz (2016). Anar’ın “Ben Sen O ve Telefon” Hikâyesinde Görmeden Sevmek ve Kimlik Çatışması, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 14(3), 89-102., Doi:10.18026/cbusos.12661.
- Morkoç, Ayvaz (2016). Mevlüt Süleymanlı’nın “Ermeni Adındaki Herfler” Romanı ve Tarihî Gerçekler - On the Novel “Armenian Named Letters” of the Mevlüt Süleymanlı. *Journal of Human Sciences*, 13(3), 5290-1303., Doi: 10.14687/jhs.v13i3.4278.
- Morkoç, Ayvaz (2017). “Ezize Ceferzade ve Şirvan Üçlemesi”. *Al Farabi I. International Congress On Social Sciences, (Tam Metin Bildiri Kitabı)*, 181-187.
- Morkoç, Ayvaz (2017). “20. Yüzyıl Başlarında Azerbaycan Edebiyatına Yansıyan Kadın Hukuksuzluğu”, *Journal of Social and Humanities Sciences Research (JSHSR)* Vol: 4 / Issue: 14, s. 1628-1637.
- Morkoç, Ayvaz (2020). “Eğitimci ve Edebiyatçı Kimliğiyle Sultan Mecid Genizade”, *JSHSR*, 7 (62), 3428-3437.
- Morkoç, Ayvaz (2020). “Azerbaycan’ın Ünlü Yazarı Ferman Kerimzade (1937-1989) ve “Karlı Aşırım” Adlı Tarihî Romanı Hakkında Bazı Bilgiler. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 7(60), 2860-2869.
- Morkoç, Ayvaz (2022). *Azerbaycan Edebiyatında Hikâye*, İstanbul: DBY Yayınları.
- Morkoç, Ayvaz (2024). *Azerbaycan’da Kızıl Kırgın Kurbanı Bir Çift: Ümmügül-süm Sadıgzade ve Seyid Hüseyin*, İstanbul: DBY Yayınları.
- Rızayev, Anar (1981). *Beşmertebeli Evin Altıncı Mertebesi*, Bakı: Yazıçı.
- Rızayev, Anar (1984). “Yazarın İlk Romanı”, *Edebiyyat ve İncesenet Gezeti*, 27 Temmuz 1984.
- Rızayev, Anar (1984). “Nesrin fezası II” *Azerbaycan Edebî-Bedii Jurnal*, No: 8, s. 146-162.

- Rızayev, Anar (1995). *Beş Katlı Evin Altıncı Katı*, akt. Yusuf Gedikli, İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Rızayev, Anar (1995). *Otel Odası*, Bakü: Gençlik Neşriyyatı.
- Rızayev, Anar (2000). *Sıraselvilerde Bir Otel Odası*, akt. İldeniz Kurtulan, İstanbul: Everest Yayınları.
- Rızayev, Anar (2003). *Eserler 2*. Cild. Bakı: Nurlan.
- Rızayev, Anar (2004). *Seçilmiş Eserleri*, Bakı: Çaşoğlu Yayınları.
- Saray, Mehmet (1993). *Azerbaycan Türkleri Tarihi*, İstanbul: Nesil Yayıncılık.
- Salamoğlu, Teyyar (2007). *Müasir Azerbaycan Romanı: Janr Tekâmülü (XX. Esrin 80. İlleri)*: Bakı: Nafta Press.
- Semedoğlu, Yusif (1987). *Getl Günü*, Bakü: Kanun Neşriyyat.
- Semedoğlu, Yusif (1995). *Kıyamet Günü*, İstanbul: Ötüken Neşriyyat.
- Semedoğlu, Yusif (2005). *Yusif Semedoğlu Seçilmiş Eserleri*, Bakı: Şerg-Gerb.
- Seyidov, Yusif (1986). *Edebî Tengid ve Bedii Dil*, Bakı: Yazıçı.
- Söylemez, Orhan (2005). *Türk Dünyası Edebiyatları Roman-1*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Sultanlı, Vagif (2001). “Tarihî Yaddaşın Işığında”, *Ekspress*, Dekabr 2021, No: 246 (919).
- Süleymanlı, Mevlüd (1990). “Günah Duası”, *Azerbaycan Edebî-Bedii Jurnal*, 1990, No: 8, s. 44.
- Süleymanlı, Mevlüd (2004). *Üç Roman: Göç*, Ceviz Gurdu, Ses, Bakı: Azerbaycan Neşriyyatı.
- Tekin, Mehmet (2001). *Roman Sanatı*, İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Topal, Merve (2019). *Ferman Kerimzade'nin Hüdaferin Köprüsü, Karlı Aşırım, Çaldıran Döyüşü Romanları Üzerinde Bir İnceleme*, MCBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Manisa.
- Uygur, Erdoğan (2017). “Neriman Nerimanov'un Bahadır ve Sona Eserinde Türk- Ermeni Kültür Çatışması”, *Social Sciences Studies Journal*, cilt.3, sa.12, ss.2261-2268.
- Yıldırım, İrfan Murat (2004). “Kaynaklar ve Teşekkül Bakımından (1921 Yılına Kadar) Azerbaycan Romanı”, *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 24, 133-144, Erzurum

Yazarlar ve Eserler Dizini

- 46-cı İlin Oyunları 49
220 Nö-lu Otag 49
- A**
- Abdulla Bey Divanbeyoğlu 33, 160
Abdulla Padarlı'nın Seçilmiş Şiirleri 42
Abdullah Şaik 33, 160
Abdürrahim Talibov 29, 160
Adamlar ve Ağaçlar 54
Afina Barmanbay 126
Ağababa Yusifzade 34, 160
Ahmed Cevad 17
Ahmet Buran 115
Ak Dere 75, 79, 91, 92, 162
Ak Deve 75, 77, 79, 94, 115, 124, 128, 141, 154, 162
Ak Liman 59, 96, 109, 115, 147, 163
Aldanmış Kevakib 26
Âlemde Sesim Var Menim 42
Ali Erol 17
Ana Abidesi 75
Anamın Nağılları 42
Anar 59
- Anar Rızayev 36, 58, 59, 80, 89, 90, 96, 98, 115, 117, 127, 129, 147, 151, 153, 154
Aran 46, 47
Astana 49
Atababa Musahanlı 17
Atalar ve Atasızlar 54
Ayvaz Morkoç 16, 17, 31, 41, 50, 58, 65, 123, 148
Azerbaycan'ın Âşık ve Şair Kadınları 42
Azerbaycan Poeziyasında Halk Şiiri Üslubu 42
Azıha Doğru 78, 82, 83
- B**
- Bahadır ve Sona 28
Bakı 1501 43, 112
Bayatı-Şiraz 49
Bayram Bayramov 18, 74, 112, 158
Bela 43
Beşik 49
Beş Katlı Evin Altıncı Katı 75, 78, 80, 97, 103, 147, 154

Beşmertebeli Evin Altıncı Mertebesi 60
Bir Lotunun Arvadı 47
Bir Sesin Faciesi 43
Bizim Gızlar 45
Bu Bendden Bir Gatar Keçdi 54
Büyük Dayak 74

C

Can Yanğısı 33, 160
Cehennem 45
Celal Bergüşad 75, 109
Celaliyyə 42
Celil Memmedguluzade 26, 27, 159
Cengiz Aytmatov 119
Ceviz Kurdu 67, 75, 77, 88, 99, 101, 117, 155

Ç

Çaldıran Dövüşü 51, 52
Çaldıran Döyüşü 75
Çaldıran Savaşı 87, 153
Çiçeklerim 42
Çingiz Hüseyinov 73, 77, 82

D

Dağlara Çen Düşende 54
Dalanda 57, 78, 88, 93
Danabaş Kendinin Ehvalatları 27, 28, 159
Danhan Seher 57
Dantenin Yubileyi 59
Dan Ulduzu 45
Daş 75
Daş Yuhular 54
Dede Korhud 60

Deli Kür 74
Doğma ve Yâd Adamlar 45
Duman Çekilir 57
Dünyanın Arşını 47

E

Edebiyyat Yanğısı 54
Ekrem Eyllisli 53, 54, 91, 93, 115, 126
Elage 60
Elçin Efendiyev 62, 63, 70, 73, 76, 77, 81, 86, 87, 94, 100, 101, 107, 115, 119, 124, 127, 128, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 154, 155, 162
Elden Ele 42
Eliabbas Müznib 17
Eli Nazmi 17
Ellerini Mene Ver 42
Elveda Gülsarı 119
Emil 29
Erdoğan Uygur 29
Ermeni Adındaki Herfler 67
Esrimizin Gehremanları 33, 160
Eşg Sultanı 43
Ezize Ceferzade 41, 42, 106, 112, 113, 114, 115, 130

F

Fatma Hanım Kemine 42
Ferman Eyvazlı 75, 110
Ferman Kerimzade 50, 51, 74, 75, 87, 107, 153
Feteli Fethi 73, 75, 78, 82
Fetheli Fethi 77, 82
Foto-Fantaziya 49
Fyodor Dostoyevski 73

G

Gaçaq Kerem 75
Galaktika 49
Gartal 49
Gasım Gasımzade 18
Gebiristan 45
Gece Meşel Yanır 57
Gedenlerin Gayıtmağı 47
Gelinler Hamalı 30
Geriye Bahma Goca 75
Geriye Bahma Goca 78, 81, 94, 110, 111, 162
Getl Günü 49
Gilas Ağacı 54
Gilenar Çiçeyinin Dedikleri 54
Goca Gortalın Ölümü 52
Göç 66, 67, 73, 75, 76, 81, 82, 88, 107, 129, 149, 156
Görünmez Dalğa 47
Gözler 49
Gur Ün 45
Gülbeniz Ezimzade 49
Gülmeli Kişinin Ahurı 47
Gülüstandan Önce 43
Gün Batanda 75

H

Habib Bey Mahmudbeyov 30
Halis Albayrak 131, 133
Halit Ziya Uşaklıgil 20
Hekayeti Hırs Guldurbasan 25
Hekayeti Merdi Hesis (Hacı Gara) 25
Hekayeti Veziri Hani Lenkeran 25
Helilov 86
Her Budaktan Bir Yaprak 42

Heykel Dile Gelir 51, 52
Hezerin Gözyaşları 43
Hezri 49
Hikayeti Molla İbrahimhelil Kimyager 25
Hikayeti Mösyö Jordan Hekimi Nebatat ve Derviş Mesteli Şah Caduküni Meşhur 25
Himalay Gasımov 76, 77
Hudaferin Köprüsü 51, 52, 74, 75
Hüseyin Cavid 17

İ

İbrahim Bey'in Seyahatnamesi 29, 160
İbrahim Bey Musabeyov 31, 32, 160
İdeal 45, 73, 74, 94
İlan Deresi 45
İlk Tekan 57
İlyas Efendiyev 18, 62, 74, 81, 94, 110, 111, 158, 162
İnce Deresinde Yaz Çağı 49
İrfan Murat Yıldırım 24
İsa Hebibbeyli 37, 95
İsahek-Musahek 45
İsa Hüseyinov (Muğanna) 44, 45, 73, 151
İsi Melikzade 124
İskender Bey Münşi 26
İsmail Bey Kutkaşınılı 23, 159
İsmail Şıhlı 18, 158
İşığa Doğru 43

J

Jale Kastrati 115
Jean Jack Russo 29
Johan Wolfgang von Goethe 29
Josef Stalin 17, 115, 116

K

Kaçak Kerem 110
Kamil Guliyev 147, 148
Kar Gaya 57
Karlı Aşırım 51, 52
Karvan Yolu 75, 112
Kenan Akyüz 21
Kerem Kimi 60
Kırmızı Yağış 124
Kıyamet Günü 70, 71, 73, 75, 76, 79, 94, 98, 115, 116, 120, 131, 152
Kızımın Hikâyeleri 42
Kollu Koha 45
Komediler (Temsilat) 26
Köç 81, 162
Könül Çırpıntıları 42
Köprüsalanlar 74
Kruşev 134
Kür Gırağının Meşeleri 54
Kütle 47

M

Macal 60
Mahmut ile Meryem 75, 76, 81, 139, 140, 154, 162
Mahşer 151
Mai ve Siyah 20
Mavi Günbez 47
Mehammed Emin Resulzade 16
Mehmet Saray 19
Mehmet Tekin 145
Mehşer 45
Mektubatı Şeyda Bey Şirvani 30, 160
Men DTK'nın Tecridhanasında Yatmışam 57
Menim Neğmekar Bibim 54

Merve Topal 75
Mevlud Süleymanlı 65, 66, 73, 76, 81, 82, 88, 89, 94, 99, 100, 101, 103, 105, 107, 108, 117, 118, 119, 128, 129, 142, 149, 155, 156, 162
Mihail Bahtin 73
Mine Göçmen 82
Mirza Abdürrahim Talıbov 29, 160
Mirza Elekber Sabir 113, 114
Mirza Feteli Ahundzade 25, 26, 159
Mirza İbrahimov 74
Möhteşem Tihac 54
Muhtar İmanov 78
Müellimler İftiharı 30, 31
Mürafie Vekillerinin Hekayeti 25

N

Natevan Hakkında Hikâyeler 42
Neft ve Milyonlar Seltenetinde 31, 160
Neriman Nerimanov 28, 160
Nigar Refibeyli 58
Nişan Üzüyü 57

O

Orhan Söylemez 137
Otel Otağı 60, 90

Ö

Öle Bilmeyen Adam 57
Ölüm Hükmü 70, 75, 77, 86, 87, 90, 94, 100, 102, 104, 109, 115, 119, 120, 121, 122, 132, 133, 137, 138, 155, 163
Ömrümde İzler 45
Ömrümüz Günümüz 51, 52
Öpme Meni Öperem Seni 47

P

Pavel Morozov 137
Penah Helilov 86, 150
Pervana Bayram 106, 112
Pervane 74
Pilleler 47
Piyesler 45

R

Ramiz Rövsen 75
Resul Rıza 58
Reşit Bey ve Saadet Hanım 23, 159
Ruhulla Ahundov 17
Rübabe Sultanım 43

S

Saat İşleyir 49
Sabir 42, 113
Sabir Azeri 56, 88, 93
Sabir Ehmedli 46, 75, 79, 81, 82, 86, 87, 98, 99, 102, 105, 131, 143, 151, 152
Sağsar 54
Sahipsiz Ev 42
Sarı At 57
Saz 45
Sedat Adıgüzel 19, 20, 36, 37, 88, 95, 96, 126, 128
Semed Vurğun 48
Sensin Ümidim 42
Ses 67, 75, 103, 118, 128
Sevim Kantarcıoğlu 20
Sevişmeyin Cezası 47
Seyit Ezim Şirvani 114
Sımg Ganad 34, 160
Sıraseviler'de Bir Otel Odası 89, 127, 129, 153

Simurg Guşu 49
Sıyırılmış Gılnıç 75, 109
Sonsuzluk 57
Sonuncu Eksponat 51, 52
Soyuq Daş 49
Söyüdü Arh 74
Söz Dünyası 60
Sultan Mecid Genizade 30, 160
Süleyman Rehimov 75

Ş

Şah İsmail Hatayi 75, 112
Şerif Aktaş 145
Şirvan'ın Üç Şairi 42

T

Tağı Şahbazi 17
Talibi'nin Gemisi 29, 160
Tarihi Âlem-arayı Abbasi 26
Tebriç Namusu 52
Tek Palıdın Kölgesi 75
Telegram 45
Teyyar Salamoğlu 72, 73, 75, 106, 120
Toğana 75, 86, 98, 102, 152
Tutku Aygen 89, 100, 101
Türfe 45
Tütek Sesi 45

Ü

Ürek Yaman Şeydir 54

V

Vagif Sultanlı 113
Vetene Gayıt 42, 43
Vladimir Lenin 17

W

Wilhelm Meister'in Öğrencilik Yılları 29

Y

Yaddan Çıkmış Sözler 49

Yâd Et Meni 42

Yamacda Nişane 47

Yanar Ürek 45, 73

Yanar Ürek - Doğma ve Yâd Adamlar 45

Yanvar Hekayeleri 47

Yasag Edilmiş Oyun 47

Yasamal Gölünde Gayıklar Üzüdü 47

Yasamal Gölünde Kayıklar Yüzüyordu

79, 81

Yaşar Garayev 114

Yaşıl Teatr 75

Yavuz Akpınar 16, 20

Yol Üstünde Toy 57

Yusif Samedoğlu 48, 49, 70, 72, 73,
76, 79, 94, 98, 116, 120, 149, 152

Yusif Seyidov 81, 82

Yusuf Samedoğlu 70, 72, 116, 131

Yusuf Vezir Çemenzeminli 17

Z

Zerrintac Tahire 43

Zeynalabidin Marağayı 29, 160

1980'Lİ YILLARDA

AZERBAJCAN EDEBİYATINDA ROMAN

1980'li yıllar Azerbaycan romanının gelişme ve modernleşme sürecinde başarılı bir dönem olarak kabul edilir. On yıllık zaman kesitinde gerek nicelik, gerekse nitelik bakımından ortaya çıkan yetkin roman örnekleri dikkat çeker. Ülkede romancılığın çağdaş dünya edebiyatını yakından izlemeye başladığı 1980'li yıllar "Yeni Nesir" olarak adlandırılan dönemin son parçasıdır. Azerbaycan edebiyatında 1960 nesri temsilcilerinin ülkede edebiyatın gelişme ve çağdaşlaşma yolunda etkin oldukları bilinmektedir. Edebiyatta nesrin Sovyet baskısından sıyrılıp millî kimlik kazanması bu dönem yazarlarının eserleri aracılığıyla gerçekleşir.

1980'li yıllarda ardı ardına basılan romanlarda Azerbaycan'a yönelik vatan ve millet sevgisi, millî bilinç gibi konular yoğun şekilde işlenmeye başlar. Gerek tarihî konulara, gerekse halk edebiyatına yönelme eğilimi kuvvetlenir. Eserlerin sosyalist realizm çizgisinden bir miktar uzaklaştığı görülür. Yazarlar başta aile ile insan ilişkileri olmak üzere toplumun ahlaki ve manevî değerlerini yeniden öne çıkarırlar.

On yıllık zaman kesitinde romanlar aracılığıyla Sovyet sistemini eleştirmeye girişen yazarlar bu tutumlarıyla egemen Sovyet ideolojinin sözcüsü olmaktan uzaklaşırlar. Romancılar millet, vatan, toprak sevgisi gibi kavramları kutsal değerler seviyesine çıkararak ele alırlar. Bu tavırlarıyla vatan kavramını yapay "Sovyet vatani" anlayışından uzaklaştırıp Azerbaycan vatani seviyesine yükseltirler. 1980'li yıllarda kaleme alınan romanlar özgür ve bağımsız Azerbaycan cumhuriyeti idealini gerçekleştirme yolunda öncü görevler üstlenmiştir.

Bu kitapta 1980'li yıllarda romanları yayımlanan Azerbaycanlı yazarların eserleri tespit edilmiş, belirlenen örnekler hakkında yorum ve değerlendirmeler yapılmıştır. Çalışmada Giriş kısmının ardından Azerbaycan edebiyatında modern romanın ortaya çıkışı yazarlar ve eserler üzerinden değerlendirilmiştir. Bu yıllarda Azerbaycan edebiyatında romanın ana çizgileri belirlenmeye çalışılmıştır. Ardından öne çıkan roman yazarları tanıtılmıştır. Her bir yazarın hayatı, sanatçı kişiliği, fikir ve faaliyetleri hakkında açıklamalar yapılırken romancıların doğum tarihleri göz önünde bulundurulmuştur. 1980'li yıllarda egemen olan roman üslubu hakkında örneklerle dayalı açıklamalar yapılmıştır. On yıllık zaman kesitinde romancılar tarafından en çok işlenen konular tespit edilmiş, ele alınıp biçimi alıntılar eşliğinde yansıtılmıştır. Bu yıllarda eserlerde yer alan şahıs kadrosu ile bu şahısların karakter özellikleri tespit edilmiştir. Tercih edilen mekânların romana neler kattığı anlaşılmaya çalışılmıştır. Araştırma ve incelemeden elde edilen veriler sonuç bölümünde değerlendirilmiştir.

Eser aracılığıyla okuyucular 1980'li yıllarda Azerbaycan romancılığı hakkında bilgi sahibi olacak, on yıllık zaman kesitinde ortaya çıkan Azerbaycan romanını yakından tanıma fırsatı bulacaktır.



DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI
Ankara Caddesi, Ünal Han No: 21/4
Cağaloğlu, Eminönü - Fatih / İstanbul
Tel. - Faks: +90 212 526 98 06
www.dby.com.tr • dby@dby.com.tr

ISBN 978-625-6063-34-1

